مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۵/۰۲/۰۹

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۱۷)

امیر خان چې په خټه یو فارس نژادی وو د کشمیر وروستنی حاکم وو؛ نوموړي د جهیل ختیځې ژۍ کې یوه مانۍ جوړه کړه؛ خو ددې مانۍ په جوړښت کې د کارول سویو موادو او مصالحو کیفیت دومره ضعیف وو چې یوازې د اته کلن عمر په لرلو سره نور د ژوند کولو وړ مانۍ نه ده. امیر خان په خپل دې خلوت ځای کې ډیره موده تیره کړه چې د اناتولیکي Anatolic د بیلابیلو تجملاتو له ډولونو څخه د خوند اخیستلو لپاره مناسب وو. هغه لا تر اوسه هم د مینې او تأثر په یادونو کې پاتې دئ ځکه دی هم ددوی په شان خوشحاله، د ښه چلند خاوند وو او ښې فوق العاده ډوډۍ ته یې ډیره لیوالتیا درلوده. هر ماڼو چلوونکی لا تر اوسه او ددهٔ میرمن دا خان په تحسین یادوي او هغه په دې خاطر ستايي چې یو وخت یې عیش او عشرت برابر کړی وو. دغه والي د خپلو نورو اسلافو په شان په طبیعي دفاع او له پلازمینې څخه د واټن په نیولو ډېره ولګوله او د خپل واکمن[1] پر ضد یې پاڅون وکړ. هغه ځواک چې د والي پر ضد ولیږل سو کوچنی او د تجهیزاتو له اړخه ضعیف وو؛ یوازې څو تنو ژمنو کسانو که ځانونه په تنګیو کې پټ کړي وای کولای یې سوای دا ځواک بېرته په شا وتمبوي. له بلې خوا ډارنو کشمیریانو چې ډاډ وربادی نه کیدهٔ دا والي یوازې پرېښود؛ دوی ځکه دی یوازې پرینود چې ادعا یې کوله که والي په کشمیر کې نور پاتې سوی وای نو ټول کشمیریان به یې د علي مذهب (شیعه –ژ) ته اړولي وای او په آخرت کې به د خلاصون هیله یې ورڅخه اخیستې وای. دا د کشمیریانو خاصیت دئ چې مذهبي اصل ته د خپلو اعمالو په نسبت ورکولو کې ستونزه لري؛ ځکه که واکمن هندو وای نو دوی هندوان کیدل او که مسلمان وای نو مسلمان کیدل او که کوم عیسوي ملا وای او له عیسوي ملا څخه یې ګټې ترلاسه کولی سوای نو هرو مرو عیسوي کیدل.

د ښار شاو خوا سیمې که د ښار په ختیځ یا لویدیځ کې دي؛ په ځانګړو بڼونو یا باغونو ډکې دي چې د جیلم د سیند پر غاړو موقعیت لري او یا په هغو کوچنیو نهرونو خړوبیږي چې له جیهل څخه راغځیدلي دي؛ دا بڼونه د ښار د استوګنو وګړو لپاره بیلابیل تفریح ځایونه دي. د چنار ونې چې د پلاتانس اوریتنلز Platanus Orientalis په بوتانیک یا علمي

---

[1] - تیمور شاه د افغانانو اوسنی امپراتور – لیکوال - Timur Shah the reigning emperor of Afghans

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

نوم يادېږي تر ډېرې کچې په کشمير کې شني کيږي او باور دا دئ چې دا ونه د نورو ځايونو په پرتلې په کشمير کې ډېره وده کوي، دا ونه چې د آسيا په نورو ځايونو کې د چنار د ونې په نوم يادېږي کولی سي د نبنتر د ونې په اندازې وده وکړي چې لوړه دنګه او نرۍ ونه ده او پوستکی يې د سپينو زرو يا نقره يي رنګ لري. پاڼې يې د پرانيستي لاس ورغوي ته ورته دي چې روښانه زرغون رنګ لري. کله چې د چنار ونه پاڼې وکړي نو يوه ښکلې منظره جوړه کړي او په تودې هوا کې سوړ سيورى جوړوي. زه غواړم کشميري ګلاب د نورو بوټو او ګلانو په منځ کې ددې سيمې تر ټولو ښه او فوق العادق محصول ونوموم. د کشميري ګلاب عطر له ډېرو پخوا وختونو راپه دېخوا په ختيځ کې پېژندل سوي دي؛ د هغه ګياهي عطر هر چيرې خپل ارزښت لري. کله چې ګلاب غوټۍ وکړي نو کشميريان ورته جشن نيسي او په ډېرو خوښيو يې لمانځنه کوي؛ په دې مناسبت ګڼ شمير کشميريان د ښار د شاو خوا په ښونو کې راټولېږي تر څو له دې جشن څخه خوندونه واخلي؛ دا هغه کار دئ چې په آسيايي هيوادونو کې لږ ليدل کيږي. د جشن په دغو شيبو کې جدي او شديد چلند چې د مسلمانانو د هويت يوه مهمه برخه ده يوې خوا ته ايښودل کيږي. تورکان، اعراب او فارسيان چې د خپل معمول فرهنګ د جدي او محتاط چلند له ښودلو څخه سترې سوي دي په دې جشن کې ځانونه ته اجازه وکوي چې په خپلو نفسياتي غوښتنو کې ډوب سي.

د کشمير دره بيضوي بڼه لري او له سويل ختيځ لوري تر شمال لويديځ لور پورې د شاو خوا ۹۰ مايلو په اوږدو يو پيچلی او له موږونو ډک جوړ ښت لري. دا دره متدرجاً د اسلام آباد پر لور غځېدلې ده او پسور يې تر اسلام آباد پورې تر څلويښت مايلو پورې رسېږي او په جزئـي بدلونونو د سمپرې Sampre [2] تر ښار پورې دوام مومي. له دې ځايه وروسته غرونه د لويدځ لور ته ريوندوالی يا ميلان لري او هغه سرحد جوړوي چې کشمير له مظفر آباد څخه جلا کوي. کشمير په شمال او شمال ختيځ کې له هغو غرونو سره هم – سرحده دئ چې د تبت د غرونو په نوم يادېږي. زما په ګومان دا د هغه لوی غرۀ ځانګه ده چې له تور سمندرګي څخه راپيلېږي، له ارمنستان څخه تيرېږي او د کسپين د سمندرګي په سويلي غاړه کې دوام مومي او د فارس تر ختيځ ولايت پورې رسېږي او بيا تر تبت او چين پورې غځون مومي. په سويل ختيځ او سويل کې له کيشتوار Kishtewar سره سرحد لري حال دا چې په سويل لويديځ او لويديځ کې له (پرون Prounce) [3]، مظفر آباد او څو نورو مستقلو سيمو سره سرحد جوړوي.

جيلم چې د پنجاب يو لويديځ سيند دئ د درې د بې شميرو ويالو او د جهيل اضافي اوبه راټولوي او په دې سره په يوۀ ډېر لوی سيند بدلېږي او د باره مولا Baramoulah ښار ته نيږدې د غرونو له منځه تيرېږي. له دې چې دلته ځمکه ريونده ده نو د سيند د اوبو بهير هم ډېر چټک دئ. کشميريان وايي چې سليمان عليه السلام په باره مولا کې غرونه سوري کړل او هغو اوبو ته يې د تيښتې اجازه ورکړه چې د ځمکې د پيداښت له وخته په دښتو کې بندي وې.

د ښار لويديځ لور ته د شاو خوا اتو مايلو په واټن د جيلم له سيند سره د چوټ Chote يا د کوچني سندهـLittle Scind په نوم يو سيند يو ځای کېږي؛ يوۀ کشميري پنډت راته وويل چې دا سيند د تبت له غرونو څخه سرچينه اخلي او يوازينی سيند دئ چې له دې درې څخه سرچينه نه اخلي. کشمير د مسلمانانو په لاس د هند له فتحې مخکې د خپلو مجللو معابدو د جوړولو او د برهمني زده کړو په پار مشهور ځای وو. هغه تأريخي اسناد چې ما ليدلي دي په هغو کې دا نـۀ دي مستند

[2] - د ښار د لويديځې خوا په تقريباً ۲۵ مايلی کې. - ليکوال

[3] - سره له دې دا چې ولسوالي د بمبر Bember تر غابښې پورې غځيدلې خو ښاغلي برنيه Bernier په ډېر تفصيل سره تشريح کړې ده. - ليکوال

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

سوي چي پر کمشیر باندې د مسلمانانو سلطه له کومه وخته پیل سوې ده خو له دې سره سره دا فرضیه منطقي بریښي چي د کشمیر د ملت د پام وړ سوداګري او د کشمیر طبیعي ښکلاوو د مسلمانو سوبمنو پاملرنه د هند د سوبې په هماغو لومړیو کي ځانته راکاږلي ده. کشمیر د اوږدې مودې لپاره تر ۱۵۸۶ز کال پورې د تاتاري پادشاهانو د چوګ Chug یا د چګاتی Chugatay د کورنی تر ولکي لاندې تر هغه مهاله وو کله چي اکبر دا سیمه ځانته مطیع کړه. ویل کېږي چي اکبر د خپلو ځواکونو د قدرت په پرتلي تر ډېره په دسیسو ده ده لګوله. کشمیر تر ۱۶۰ کالو پورې د تیموري کورنی تر سلطي لاندې پاتې سو او تر هغو پورې پاتې سو کله چي یوه ژمن ماتي مغولي والي، دراني احمد شاه ته وسپارهٔ او دراني احمد شاه هم د یوهٔ ولایت په توګه د افغان په امپراتورۍ پورې وصل کړ. [4]
د کشمیر دره عمدتاً مسطح او په اوبو ډکه ده او پریمانه وریجي تولیدوي چي د سیمه ییزو وګړو اصلي خوراک دئ. په لوړو سیمو کي د غونډیو په لمنو کي غنم، وربشي او نور غلات کرل کېږي. دا سیمه یو ډول ښایسته زعفران تولیدوي او د لوړ کیفیت وسپنه کولی سو په شا و خوا غرونو کي ترلاسه کړو. د کشمیر پانګه او شهرت عمدتاً د کشمیر د بې ساري شالونو د تولید له کبله ده چي بل سیال نـهٔ لري. هغه وړۍ چي په دغو شالونو کي کارول کېږي په سیمه ییزه توګه نه چمتو کېږي بلکه د تبت له سیمو څخه چي د یوې میاشتي په مزل په شمال ختیځ کي واقع ده راوړل کېږي. دغه وړۍ په لومړي سر کي تیارهٔ خړ رنګ لري چي د وریجو د اوړو د یوهٔ ځانګړي میتود له لارې په کشمیر کي سپین رنګ ورکول کېږي. د وړیو تار په هغو رنګونو رنګیږي چي د پلور لپاره غوره ګڼل کیږي؛ کله چي دا تار واوبدل سي نو ټوکر ورڅخه جوړ او بیا مینځل کیږي. ژۍ یا حاشیه یې ډېري وختونه بیلابیل ډیزاینونه او رنګونه لري چي د شالونو له جوړولو وروسته وراضافه کېږي؛ دا لړۍ په دومره احتیاط او ځیر تر سره کیږي چي د چا پام د شال د ټوکر او اضافه سوې حاشیې ته نه اوړي. ددغه شال اوبدنګ او جوړښت اروپایي شالون Shaloon of Europe ته ورته ده او احتمالاً نوم یې له همدغه شال څخه اخسیتل سوی دئ. د شال اوبدلو په فابریکي کي یو معمولي شال اته روپۍ قیمت لري او که کیفیت یې لوړ وي نو قیمت یې له پینځلسو تر شلو روپیو پورې لوړ ځي. ما یو ډېر ښایسته او نفیس شال ولید چي په لومړیو کي یې څلوېښت روپۍ ارزښت درلود. د شال ارزښت هغه مهال لا لوړ ځي کله چي ګلدار ډیزاینونه ورباندې اضافه سي. تاسو پوهیږئ چي که یو اوبدونکی د یوه شال لپاره سل روپۍ تر لاسه کړي نو کولی سو ووایو چي ددغو سلو روپیو قیمت نیمایي یې د پسولنیزو یا تزئـیني عناصرو له کبله ده.
د کشمیر د عایداتي حاصل یوه برخه افغان پلازمیني ته د شال د کالیو په بڼه لېږدول کېږي؛ ما دا فرصت تر لاسه کړ چي له لیږلو مخکي ددغو کالیو د لېږد شاهد اوسم؛ هغه معلومات چي ماته په هماغه وخت کي راورسېدل په معقول ډول ددې ادعا په اعتبار باندې اطمینان لرم. [5] شالونه معمولاً په دریو اندازو دي چي دوه ډوله یې اوږدهٔ او کوچني

[4] -Kashmire remained annexed to the house of Timur for the space of one hundred and fixty years, after which it was betrayed by the Mogul governor, to Ahmed Shah Duranny, who formed it into a province of the Afghan empire. .{Volume II page 18, PDF format both volumes combined page 361}

[5] - A PORTION of the revenue of Kashmire is transmitted to the Afghan capital in shaul goods, which I had an opportunity of seeing previously to the dispatch, and from the information then received; I am reasonably confirmed in the accuracy of this statement. I have given. .{Volume II page 19, PDF format both volumes combined page 362}

مربع ډوله دي چې معمولاً په هندوستان کې ورځخه ګټه اخیستل کېږي؛ دریم ډول یې اوږدۀ او نري شالونه دي چې د پام وړ تورووالی لري او د آسیا د شمال د وګړو له پلوه د کمر بند په توګه کارول کېږي.

په کشمیر کې داسي ډول شراب تولیدیږي چې مدیرا Madeira ته ورته شراب دي او که د وخت په اوږدو کې په ماهرانه ډول جوړ سي نو فوق العاده کیفیت به ولري. ددې ترڅنګ له انګورو څخه تقطیر سوي الکهولي مشروبات هم جوړېږي چې هم شراب او هم الکهولي مشروبات د ټولني د هر قشر د افرادو له پلوه په آسانی کارول کېږي.

کشمیریان د لیکني لپاره بهترین کاغذ په ختیځ کې تولیدوي چې یو وخت د سوداګرۍ ډېر لوی توکی وو؛ په همدې ډول سره تزئیني لوښو، چاړو، چاقو او قندیاتو ته په پراخ ډول اړتیا وه. ددغو محصولاتو کیفیت په څرګنده ښیي چې که ددې ځای استوګن وګړي د هوښیارو او سخاوتمندو شهزادګانو له پلوه اداره کیدای نو داسي ډیر لږ هنري لاسته راوړني به وای چې دوی ونه سي کولای ورته لاسرسی ومومي. خو ددولت له پلوه تر سره سوي ظلمونه او ستمونه او ورسره د ګاونډیو هېوادونو حریص او سولند ماهیت چې له سوداګرو څخه په بي رحمی سره ناوړه ګټه اخلي او اغلب ددوی سوداګریز توکي لوټي ددې لامل سوی چې د کشمیر د سوداګرۍ کچه ټیټه او له ضعیف او مخ په زوال حالت سره یې مخامخ کړي. کشمیریان ددې ادعا د اثبات لپاره ادعا کوي چې د مغولو د حکومت پر مهال دغه ولایت د شال اوبدلو څلویښت زره فابریکي درلودلي حال دا چې اوسمهال له شپاړس زرو لږ فابریکي لري. په کشمیر کې د هندوستان د شمال د سترو ښارونو او همدا شان د تاتارستان، فارس او ترکیې سوداګر او سوداګریز استازي کولی سو په سترګو ووینو. دغه کسان له یوې خوا د همدې ټاټوبي له خوندورو اوبو او هوا څخه چې د طبیعت پریمانه جلال او ښایست ورسره مل دئ ګټه اخلي او له بل لوري د خپلي پانګي د ډېرولو په لټه کې دي.

نور بیا

کشمیري جامې په دې ډول دي:...

[قدرمنو لوستونکو! د ښاعلي رحمت آریا د آرشیف: لینک]

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ